

Een karterend archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen voor het equidrome aan de Straelseweg 370 te Venlo (L)

A.J. Wullink & E.M. ten Broeke

ARC-Rapporten 2009-214

Geldermalsen
2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een karterend archeologisch inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen voor het equidrome aan de Straelseweg 370 te
Venlo (L)

ARC-Rapporten 2009-214
ARC-Projectcode 2009/597

Tekst

A.J. Wullink & E.M. ten Broeke

Afbeeldingen

A.J. Wullink & E.M. ten Broeke

Redactie

A.J. Wullink

Beheer en plaats van documentatie

Archaeological Research & Consultancy

definitieve versie

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

Projectnaam	Venlo, Straelseweg 370 (Equidrome)
Projectcode	2009/597
Archisnummer	37421
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Econsultancy Doetinchem, ir. E.M. ten Broeke
Contact	0314-365150, tenbroeke@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Venlo, drs. M.Th.R.M. Dolmans
Contact	077-3596988, mtrmdolmans@venlo.nl

Locatiegegevens

Toponiem	Straelseweg 370 (Equidrome)
Plaats	Venlo
Gemeente	Venlo
Provincie	Limburg
Kaartblad	52G
RD-coördinaten	N: 210664/377237 O: 210713/377224 Z: 210725/377218 W: 210701/377208
Oppervlakte	1280 m ²

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Beegden (Be3)
Geomorfologie	Dalvlakteterras (4E9a)
Bodem	Niet gekarteerd, echter ten oosten grenzend aan een gebied met een hoge zwarte enkeerdgrond, bestaande uit grof zand (zEZ30)
Historische situatie	De onderzoekslocatie maakte in ieder geval sinds de 2e helft van de 18e eeuw deel uit van een akkercomplex ten noorden van Venlo. Aan het begin van de 19e eeuw is pal ten oosten van de locatie een (nooit voltooid) kanaal gegraven, dat rond 1854 weer is gedempt. In de jaren 1960 is de locatie deel bebouwd geraakt. Deze bebouwing is momenteel gesloopt; de locatie is in gebruik als parkeerplaats.
Archeologische verwachting	In het plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden vanaf het Laat-Paleolithicum. Door de aanleg van een eerddek, ook wel bekend als een plaggendeek of esdek, zijn mogelijk aanwezige archeologische resten goed bewaard gebleven. De kans op het voorkomen van archeologische resten wordt dan ook hoog geacht. De archeologische resten komen voor vanaf de onderzijde van het eerddek (A-horizont) tot in de top van de dekszandrug (oorspronkelijke C-horizont).

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In samenwerking met Econsultancy uit Doetinchem heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een karterend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Straelseweg 370 te Venlo (afb. 1). Aanleiding tot dit onderzoek vormt de voorgenomen herontwikkeling van de locatie. Binnen het plangebied zal een equidrome (een winkel in paardensportbenodigdheden) worden gerealiseerd. Ter plaatse van de toekomstige bebouwing zal, bij de aanleg van een standaard fundering, de bodem tot een diepte van circa 1 m –mv worden afgegraven (bouwput). Bepaald dient te worden of mogelijk aanwezige archeologische waarden worden bedreigd. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 21 september 2009 door ir. E.M. ten Broeke van Econsultancy, onder leiding van drs. A.J. Wullink van ARC bv. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

Begin september 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Het archeologisch verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek vormt het uitgangspunt voor dit inventariserend veldonderzoek en is hieronder weergegeven.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Op basis van de landschappelijke gegevens blijkt dat het plangebied vanaf het Laat-Paleolithicum een gunstige ligging heeft gehad voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. Vanaf het Laat-Paleolithicum zal het hoger gelegen en van nature voldoende gedraineerde Maasterras geschikt zijn geweest als (tijdelijke) nederzettingslocatie. Vanaf het Neolithicum was het plangebied geschikt voor permanente bewoning en vormde een uitvalsbasis voor de ontginning van de vruchtbare landbouwgronden binnen het Maasterras.

In het plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden vanaf het Laat-Paleolithicum. Door de aanleg van een eerddek, ook wel bekend als een plaggendek of esdek, zijn mogelijk aanwezige archeologische resten goed bewaard gebleven. De kans op het voorkomen van archeologische resten wordt dan ook hoog geacht. De archeologische resten komen voor vanaf

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Ten Broeke, E.M., 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Straelseweg 370 (Equidrome) te Venlo in de gemeente Venlo*, Econsultancy Rapport 09081544 (conceptversie).

de onderzijde van het eerddek (A-horizont) tot in de top van de terrasafzettingen van de Maas (oorspronkelijke C-horizont). De vondstenlaag is opgenomen onderin de eerdlaag; hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen de eerdlaag en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen en houtskool. Archeologische sporen zullen zich bevinden tot ongeveer 25 cm in de top van de C-horizont. Organische resten en bot zullen door de diepe grondwaterstand, en daardoor relatief droge en zure bodemomstandigheden, slecht zijn geconserveerd. Het complextypen en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

Op basis van het beschikbare historische kaartmateriaal heeft het plangebied grenzend ten noordwesten van het Nordkanal gelegen. Tijdens de aanleg van het kanaal zullen veel bodemversturende activiteiten hebben plaatsgevonden. In hoeverre deze activiteiten ook de direct aangrenzende terreindelen, waaronder het huidige plangebied, de bodem wel of niet, en zo ja in welke mate, hebben verstoord, is niet bekend.

Het plangebied is, op basis van het beschikbare topografisch kaartmateriaal van eind jaren '50 tot begin jaren '90, deels bebouwd geweest. Deze bebouwing is reeds gesloopt. Tijdens de aanleg van deze bebouwing (graven bouwputten/aanleg funderingen) is het waarschijnlijk dat (een deel van) het oorspronkelijke bodemprofiel verstoord is geraakt. In hoeverre de laag, waar mogelijk aanwezige archeologische resten goed bewaard zijn gebleven, verstoord is geraakt, is onder andere afhankelijk van de dikte van het eerddek.

Heden is het plangebied deels in gebruik als parkeerplaats, welke is voorzien van een klinkerverharding. In welke mate het oorspronkelijke bodemprofiel verstoord is geraakt tijdens het aanleggen van deze verhardingen is, op basis van de huidige informatie, moeilijk in te schatten. Mogelijk is een deel van het bodemprofiel afgegraven voor de aanleg van stabilisatielaag onder deze verhardingen. De verhardingen kunnen echter ook direct op het oorspronkelijke bodemprofiel zijn aangelegd.

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een karterend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 12 cm binnen het plangebied vier bo-

ringen geplaatst tot maximaal 240 cm –mv. De boringen zijn, rekening houdend met de aanwezige bebouwing en de toekomstige nieuwbouw, verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaardbeschrijvingsmethode (ASB). Waar sprake was van een onverstoord bodemprofiel is de laag, waarin archeologische resten kunnen worden verwacht (de vondstenlaag of 'cultuurlaag'), bemonsterd en gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 2 mm. De zeefresiduen zijn doorzocht op het voorkomen van archeologische indicatoren.

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het karterend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1.

Vanaf het maaiveld tot 70 (boring 3) à 200 cm –mv (boring 4) wordt een pakket zwak tot uiterst puinhoudend zandpakket aangetroffen. Dit pakket is geroerd, dan wel opgebracht en kan mogelijk worden gerelateerd aan de voormalige bebouwing. In de boringen 1, 2 en 3 bevindt zich onder dezeze geroerde/opgebrachte laag, tot een diepte van 120 à 170 cm –mv, een pakket sterk zandige, donkeroranjebruine klei-/leemlaag. In deze slecht waterdoorlatende klei-/leemlaag komen veel roestvlekken (Cg-horizont) voor en zal tijdens perioden van veel neerslag een schijn-grondwaterspiegel veroorzaken. Deze sterk zandige klei-/leemlaag betreft de Laag van Wijchen (Formatie van Beegden), uit het Laat-Glaciaal en Vroeg-Holoceen. Onder de laag van Wijchen en in boring 4 onder het geroerde pakket worden zwak siltige, matig grove, geel tot beigegeel gekleurde rivierzanden van de Maas (Formatie van Beegden) aangetroffen. Deze zanden zijn afgezet tijdens het Allerød-interstadiaal (11.800–11.000 jaar geleden), zoals vermeld in het bureau-onderzoek (Terras 2).

Binnen het plangebied is de bodem dermate verstoord dat een oorspronkelijk bodemprofiel niet meer herkenbaar dan wel aanwezig is. Van een volgens het door Econsultancy opgestelde bureau-onderzoek verwachte hoge enkeerdgrond is dus geen sprake (meer). Er zijn in de boringen geen archeologische indicatoren waargenomen. Door de verstoring van het pakket zijn geen zeefmonsters genomen.

3 Samenvatting en conclusie

Volgens het bureau-onderzoek door Econsultancy ligt het plangebied binnen een het hoger gelegen en van nature voldoende gedraineerde Maasterras, welke vanaf het Laat-Paleolithicum geschikt zal zijn geweest als (tijdelijke) nederzittingslocatie. Vanaf het Neolithicum was het plangebied geschikt voor permanente bewoning en vormde een uitvalsbasis voor de ontginning van de vruchtbare landbouwgronden binnen het Maasterras. Binnen het plangebied is zeer waarschijnlijk een eerddek opgebracht (hoge enkeerdgrond). Volgens de IKAW-kaart als de beleidsadvieskaart van de gemeente Venlo heeft het plangebied dan ook een hoge archeologische trefkans. Vanaf de 2e helft van de 18de eeuw tot in de jaren '50 van de vorige eeuw was het plangebied in agrarisch gebruik. Begin 19de eeuw grensde het plangebied aan het 'Grand Canal du Nord', welke is aangelegd door Napoleon Bonaparte. In de jaren '60 is het plangebied deels bebouwd geraakt. Deze bebouwing is reeds gesloopt, waarna het plangebied deels in gebruik is genomen als parkeerplaats. Op 650 m ten zuidoosten van het plangebied bevindt zich een AMK-terrein van hoge archeologische waarde. Het betreft een deel van de voormalige Fossa Eugenia. Rondom het plangebied zijn een reeks aan archeologische onderzoeken uitgevoerd, waarbij de meeste terreinen zijn vrijgegeven. In het plangebied Veegtes, op een afstand van gemiddeld 900 meter ten noorden van het plangebied, zijn echter op meerdere locaties restanten van vuursteen in de vorm van spitsen, kernen en afslagfragmenten aangetroffen uit voornamelijk het Mesolithicum. Tevens zijn er ook aardewerkfragmenten en een waterput uit de Vroege Middeleeuwen aangetroffen.

Tijdens het karterend inventariserend booronderzoek is aan getoond dat de bodem tot 70 à 200 cm –mv bestaat uit een pakket geroerd, dan wel opgebracht, puinhoudend zand. Hieronder wordt de zandige klei/leem van de Laag van Wijchen aangetroffen, met daar onder grof zand van het Allerød-Maasterras (Terrasniveau 2). Het oorspronkelijke bodemprofiel is niet meer aanwezig, dan wel herkenbaar. Er zijn geen archeologische indicatoren waargenomen.

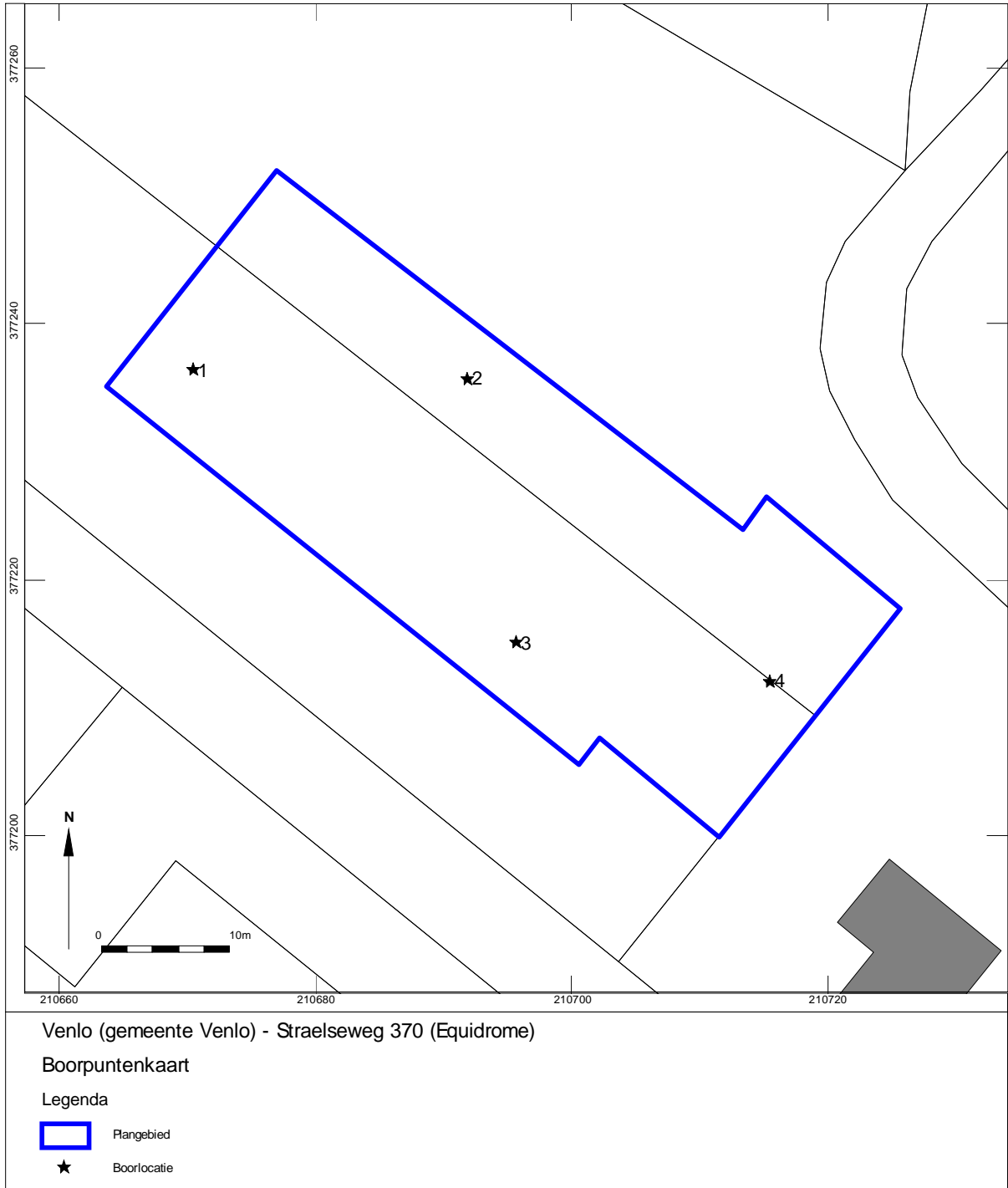
Geconcludeerd kan worden dat door de aanwezige bodemverstoring de kans op archeologische resten binnen de onderzoekslocatie klein is.

4 Aanbeveling

Gezien de geringe kans op archeologische resten binnen de onderzoekslocatie zijn er geen bezwaren tegen de voorgenomen herontwikkeling van de onderzoekslocatie. Geadviseerd wordt dan ook om de onderzoekslocatie vrij te geven. De archeologische meldingsplicht blijft echter bestaan. Mochten tijdens toekomstige graafwerkzaamheden archeologische resten worden aangetroffen, dan dient dit onverwijld aan het bevoegd gezag, de gemeente Venlo, te worden gemeld. Het bevoegd gezag beslist of de locatie definitief kan worden vrijgegeven.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.
- Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

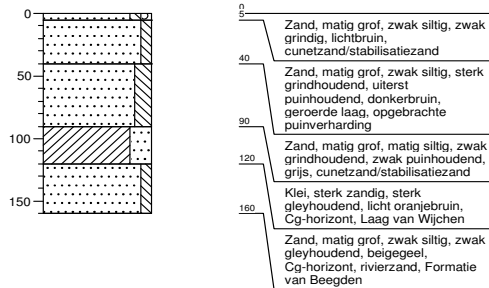

Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. Door: E.M. ten Broeke.

Bijlage 1 Boorprofielen

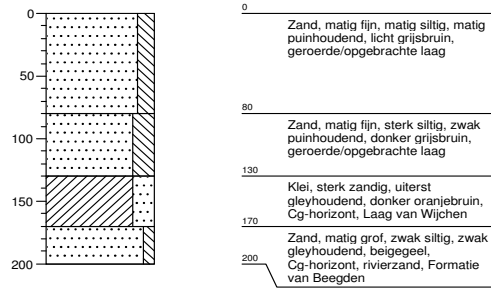
Boring: 1

X: 210670
Y: 377236

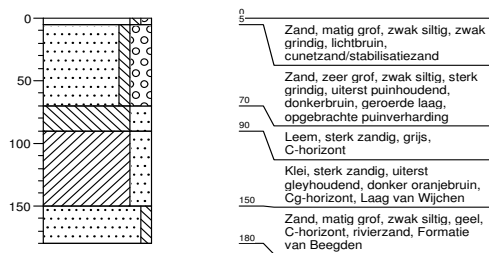
Boring: 2

X: 210692
Y: 377236

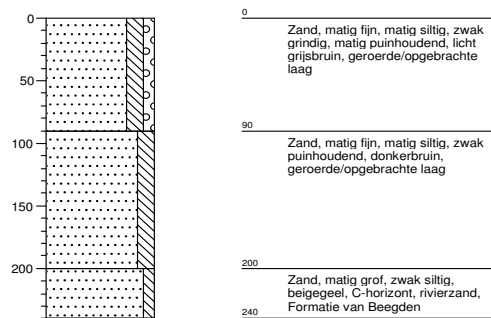
Boring: 3

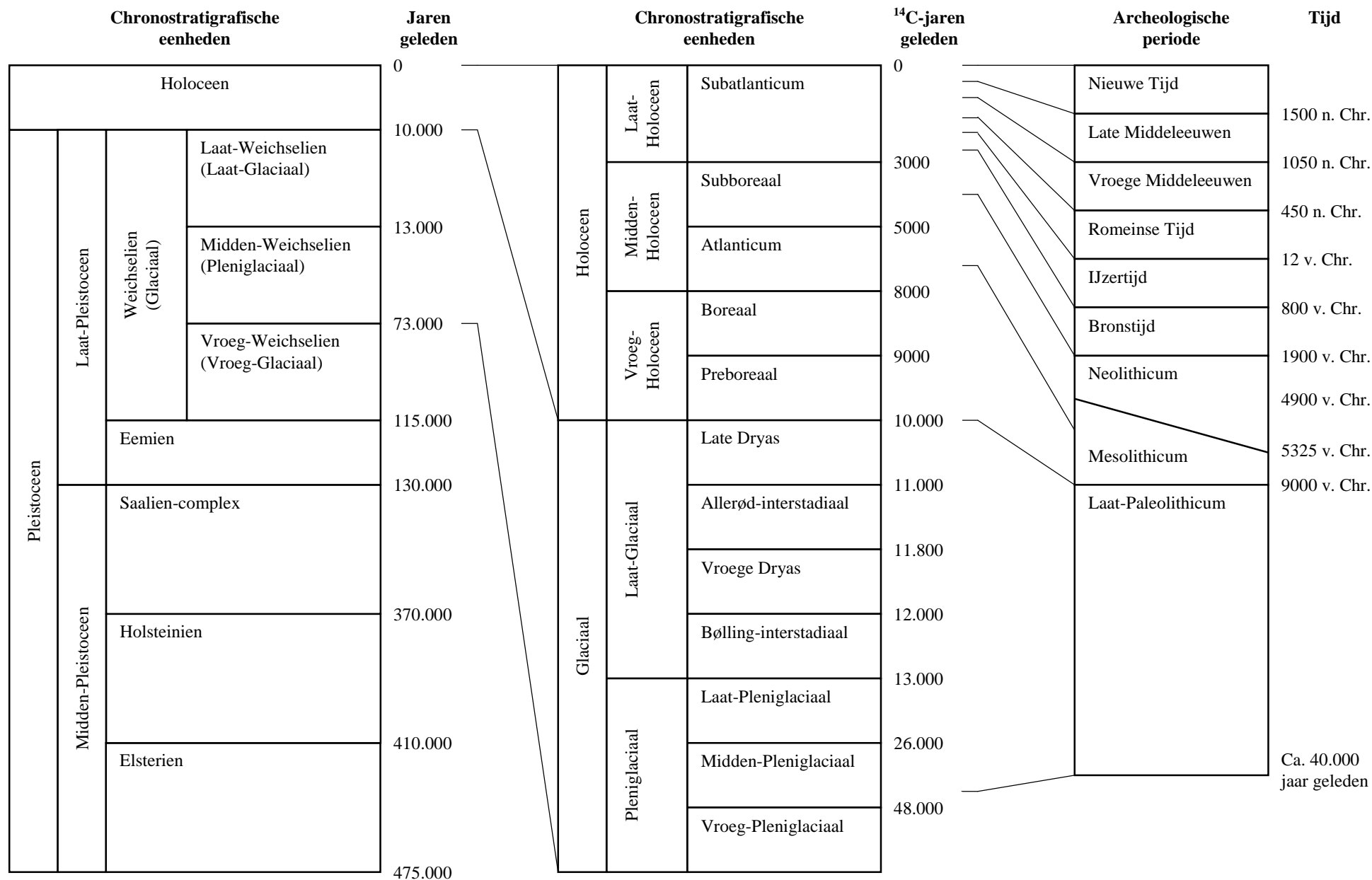
X: 210696
Y: 377215

Boring: 4

X: 210716
Y: 377212

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.